

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Nord universitet
v/nemnda for studentsaker
Postboks 1490
8049 Bodø

Bergen, 24.04.2024
Deres ref.: 96-22
Vår ref.: 24/00826 (47/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 47/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Nord universitet (heretter NU) i sak 96-22, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 01.03.2023, der vedtak fattet av klagenemnda ved NU ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 01.03.2023, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/03419 (47/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.04.2024 Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved NU ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fv1. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fv1. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Sett bort i fra Fredrik Boksasp, har ingen av de aktuelle medlemmene gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Medlem av Felles klagenemnd, Fredrik Boksasp, erklærte seg inhabil på grunn av tidligere

befatning med saken og fratrådte. Felles klagenemnd fant at han var inhabil i saken, jf. forvaltningsloven § 8 annet ledd.

Sakens bakgrunn

Klageren er [redacted]. Klageren har siden høsten [redacted] fulgt [redacted] i [redacted] ved NU, studiested [redacted]. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av essay i emnet [redacted], våren 2022. Essayet teller 40 prosent av karakteren i emnet.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget at klagerens besvarelse hadde tekstlikhet mot to nettsider, nærmere bestemt kilden [redacted] publisert på nettsiden «famuse.co» (heretter famuse-kilden) og kilden [redacted] publisert på nettsiden «wikipedia.org» (heretter wikipedia-kilden). Tekstgjenkjenningsprogrammet Ouriginal viste en tekstlikhet på 43 prosent mot kildene, hvorav 8 av 9 treff er mot wikipedia-kilden. Det er ikke henvisning til noen av kildene fortløpende i teksten, og lik tekst er ikke markert som sitat. Wikipedia-kilden er oppgitt i litteraturlisten, men det er ikke famuse-kilden.

I e-post 13.05.2022 ble klageren informert om mistanken om fusk og at h[n] ville bli innkalt til samtale med institusjonen. Klageren ble videre orientert om at karakteren i emnet ville holdes tilbake, videre saksgang og sine rettigheter. Klageren ble deretter innkalt til møte.

Klageren møtte til samtale med institusjonen 01.06.2022. Det følger av møtoreferatet datert 13.06.2022 at klageren innledningsvis ble orientert om bakgrunnen for samtalen, videre saksgang, mulige reaksjoner og sine rettigheter. Klageren forklarte deretter at h[n] har oppgitt alle kilder i litteraturlisten. H[n] var ikke klar over at h[n] i tillegg måtte henvisne til kildene fortløpende i teksten. H[n] jobbet i en liten gruppe hvor alle var enige om at det kunne henvises til kilder slik det er gjort i besvarelsen.

I notat 12.07.2022 ble saken oversendt til klagenemnda ved NU. Klageren ble orientert om oversendelsen samme dag.

I brev 10.08.2022 ble klageren forhåndsvarslet om at saken ville behandles av klagenemnda ved NU. Klageren ble også informert om sine rettigheter.

Klagenemnda ved NU behandler saken i møte 30.08.2022. De fant at klageren fusket forsettlig ved innleveringen av besvarelsen. I vurderingen av det objektive vilkåret ble det vektlagt at det forelå tekstlikhet mellom klagerens besvarelse og kildene, uten at det var referert til kildene fortløpende i teksten. I vurderingen av det subjektive vilkåret ble det lagt vekt på klagerens forklaring om at h[n] trodde h[n] refererte på riktig måte. Det ble lagt til grunn at det derfor måtte være en bevisst handling å ikke referere til kildene fortløpende. Videre fant de ikke at klageren hadde vært i aktsom rettsvillfarelse. De viste til at klageren hadde gjennomført flere eksamener og at det var informert om kildebruk gjennom undervisningen. Klagenemnda ved NU fattet vedtak om annullering og utestenging i to semestre, nærmere bestemt høstsemesteret 2022 og våsemesteret 2023.

I e-post 05.09.2022 påklaget klageren vedtaket. I klagen er det bestridt at h[n] fusket med hensikt. Klageren viser til at forholdet skyldes en misforståelse av korrekt kildehenvisning. Klageren presiserer at h[n] tidligere eksamener har gått ut på å levere [redacted] med videre. H[n] er derfor uenig i at h[n] «åpenbart» burde kunne korrekt kildehenvisning. I tillegg er h[n] kun [redacted]. Klageren har også

fått tilbakemeldinger fra flere medstudenter om at de ikke har hatt om kildehenvisning i undervisningen. Klageren har anført at reaksjonen er for streng.

I en e-postkorrespondanse mellom ansatte ved NU og faglærer i august og september 2022 har faglærer bekreftet at studentene ble informert om kildehenvisning gjennom undervisningen i starten av emnet, herunder at de ble presentert lenker til regelverk om plagiat mv. Faglærer forklarte at essayet er den første innleveringen som krever kildehenvisning, men presiserte at dette ikke gir studentene anledning til å plagiere.

Klagenemnda ved NU vurderte klagen 05.10.2022. De fant ikke at klageren hadde vært i aktsom rettsvillfarelse, og viste til at studentene var blitt informert om korrekt kildehenvisning gjennom undervisningen. De presiserte at klagerens manglende tilstedeværelse eller husk om dette ikke var av betydning. De fant imidlertid at klagerens uerfarenhet med kildehenvisning skulle vektlegges i formildende retning ved utmåling av utestengelsesperioden. Klagenemnda ved NU endret reaksjonen fra annullering og utestenging i to semestre til annullering og utestenging i ett semester, nærmere bestemt høstsemesteret 2022. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens eksamen er en del av vurderingsgrunnlaget i emnet, og er følgelig omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved NU § 9-1 andre ledd hva som skal anses som fusk:

§ 9-1. Fusk, annullering og utestengelse

...

(2) Som fusk eller forsøk på fusk regnes blant annet:

...

b. Å presentere andres publiserte eller upubliserte arbeid som sitt eget.

...

d. Å sitere kilder eller på annen måte benytte kilder i skriftlige arbeider uten tilstrekkelige kildehenvisninger.

...

g. Å handle i strid med spesifikke retningslinjer for den enkelte eksamen.

...

Videre fremgår det av «Retningslinjer for eksamenskandidater ved Nord universitet» om hjelpemidler, kildehenvisning, ureglementert samarbeid og plagiering ved innlevering av skriftlige arbeider at:

27. Ved innlevering av skriftlige arbeider skal alle kilder oppgis både i selve teksten og i en fullstendig litteraturliste, med mindre annet er spesifisert i oppgaveteksten. Ved direkte avskrift, skal det markeres tydelig med innrykk og kursivskrift el. lignende, og det skal være kildehenvisning med spesifisert sidehenvisning. (...) Mangelfull kildehenvisning og referanser kan blir vurdert som plagiat og vil bli behandlet som fusk/forsøk på fusk.

...

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på Ouriginal-rapporten og den markerte besvarelsen, hvor likheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og kildene fremkommer. Nemnda viser til at tekstlikheten mot wikipedia-kilden er omfattende og gjennomgående i klagerens besvarelse, hvor store deler av teksten fremstår som lik tekst med mindre språklige omformuleringer. Nemnda har særlig merket seg likhetene som fremgår av treffene 2/9, 3/9, 6/9 og 9/9 i Ouriginal-rapporten. Klageren har ikke henvist til kilder fortløpende i teksten. Lik tekst er heller ikke markert som sitat. Nemnda viser også til treff 1/9 i Ouriginal-rapporten, som viser tekstlikhet mot famuse-kilden, uten at denne er nevnt som kilde i besvarelsen. Nemnda har merket seg at klageren har oppgitt wikipedia-kilden som kilde avslutningsvis i litteraturlisten, men bemerker at dette ikke er tilstrekkelig. Etter nemndas vurdering fremstår klagerens besvarelse som mer selvstendig enn den faktisk er.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift studier og eksamen ved NU § 9-1 andre ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av essayet.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstligheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og 2019-besvarelsen, jf. Ouriginal-rapporten og den markerte besvarelsen. De objektive funnene underbygger klagerens subjektive skyld. For nemnda fremstår det klart at klageren bevisst har kopiert tekst fra kildene.

Felles klagenemnd viser til klagerens forklaring om at h̄n ikke hadde henvist til kilder i det hele tatt dersom h̄n hadde hatt til hensikt å fuske, og at h̄n ikke var klar over at h̄n også måtte henvise til kilder fortløpende i teksten. Slik nemnda ser det må klageren følgelig ha vært klar over selve handlingen som medførte brudd på det objektive fuskevilkåret. Nemnda bemerker i den forbindelse at forsettkravet ikke krever hensikt om fusk. Det er tilstrekkelig å konstatere at en student bevisst har overtrådt de handlingspliktene som følger av reglene ved den enkelte undervisningsinstitusjonen. En slik forståelse av regelverket er også lagt til grunn av Høyesterett, jf. Rt. 2015 s. 995. Klagerens anførsel om uvitenhet om reglene for kildehenvisning vil vurderes under rettsvillfarelse.

Rettsvillfarelse

Klageren har anført at h̄n ikke var klar over at h̄n måtte henvise til kilder fortløpende i teksten.

Hvorvidt uvitenhet om gjeldende regler kan fritta for ansvar, er et spørsmål om rettslig villfarelse. Felles klagenemnd bemerker at villfarelse om regler kun kan fritta for ansvar dersom villfarelsen har vært aktsom, det vil si unnskyldelig.

Felles klagenemnd vil i denne forbindelse vise til Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) under punkt 12.1.10 «Til § 54. Annullering av eksamen eller prøve», hvor departementet har uttalt følgende:

I eksamens- og prøvesituasjoner stilles det høye aktsomhetskrav til studentene, og den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk før eksamen.

I tillegg vises det til forarbeidene til uhl. § 4-7, Prop. 59 L (2013-2014):

Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt brukt under selve eksamen.

Felles klagenemnd vil innledningsvis understreke at det er studentenes eget ansvar å sette seg inn i hvilke regler og krav som gjelder for den enkelte prøvingssituasjonen, herunder reglene om kilde- og sitatbruk. Informasjon om hva som regnes som fusk er lett tilgjengelig på Nord sine nettsider. Det fremgår også tydelig av reglementet at plagiat er å anse som fusk. I tillegg fremgår det av saksdokumentene at studentene har blitt informert om korrekt kildebruk gjennom undervisningen, samt at PowerPoint med informasjon ble tilgjengeliggjort til studentene etter dette. Dersom klageren var usikker på hvilke krav som gjaldt ved eksamen, mener nemnda at dette ga h̄n en særskilt oppfordring til å sette seg inn i reglene.

Felles klagenemnd har på bakgrunn av det ovennevnte funnet at klageren ikke var i unnskyldelig rettsvillfarelse vedrørende reglene om fusk og kildebruk.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av essayet.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved NU har fattet vedtak om annullering og utestenging høstsemesteret 2022. Avviket fra praksis er begrunnet med klagerens uerfarenhet med kildehenvisning.

Nemnda har merket seg anførselen om at reaksjonen er for streng. Det er vist til at klageren er [redacted]. Nemnda bemerker at underinstansen vektla klagerens uerfarenhet med kildehenvisning som formildende omstendighet ved utmålingen av utestengelsesperioden, og finner ikke at dette har betydning i form av ytterligere nedsettelse av utestengelsesperioden.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang ved klageinstansen – er på til sammen omtrent 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før klagenemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 13,5 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering og utestenging i to semestre ville vært en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved NU, og mener at reaksjonen i alle fall ikke er for streng.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 02.03.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Liv Sandvik, Frode Randal, Nils Herman Lien Håre og Amina-Louise Persen har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 02.03.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved Nord universitet i sak 96/22, om annullering og utestenging i ett semester, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 26.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.